

TEOSE KASUTAMINE JA LEPINGUTE SÕLMIMINE

TRIIN SIIL, 25.11.2015

KAVA

- Üldiselt: võimalused teose õiguspäraseks kasutamiseks
 1. õiguste üleandmine (leping)
 2. õiguste üleminek (seadus)
 3. litsents (leping)
 4. autori loobumine oma õiguste teostamisest (ühepoolne tehing)
 5. vaba kasutus (seadus)
 6. avalik kasutus (seadus)
- Täpsemalt: õiguste üleandmine (leping)
- Täpsemalt: litsents (leping)

I OSA: TEOSE KASUTAMISE VÕIMALUSED

LEGEND

- Autori isiklikud õigused (autorist lahutamatud)

- Autori varalised õigused (üleantavad kolmandatele isikutele)

- Autori omandiõigus (teost sisaldavale või väljendavale asjale)

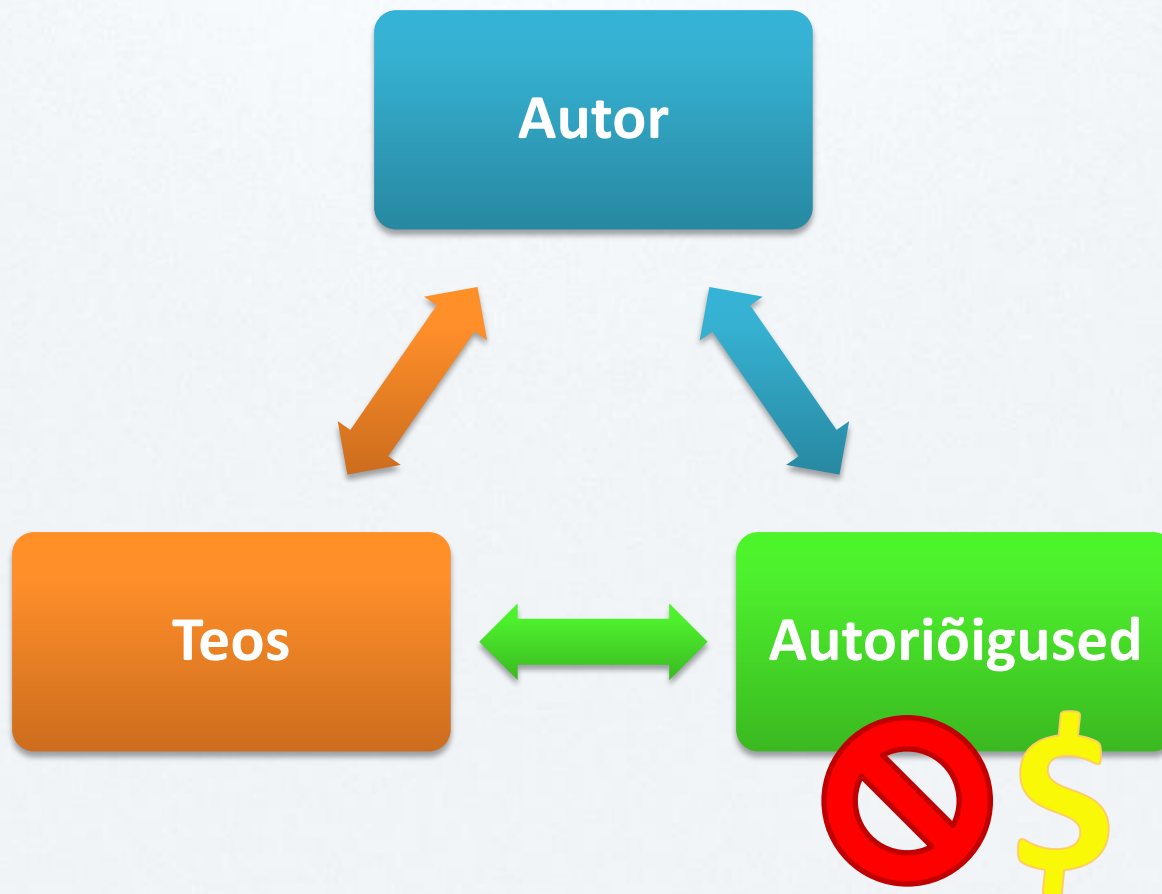

- Kokkulepe

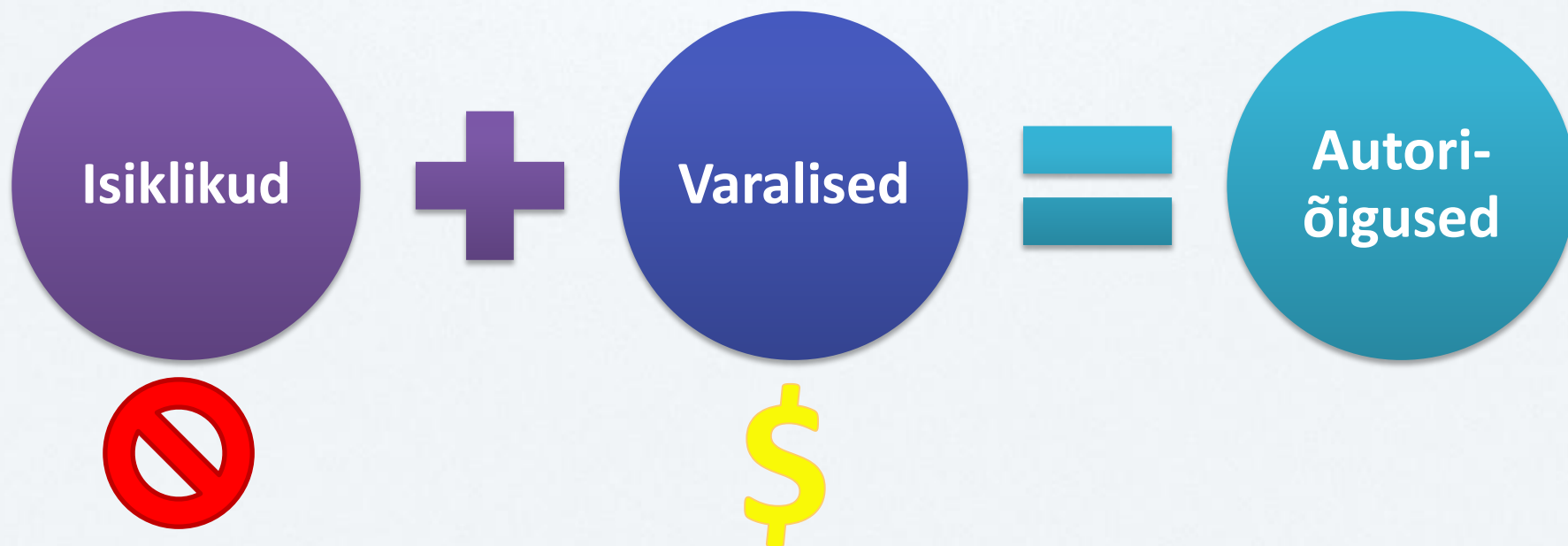

- Õigussuhte lõppemine

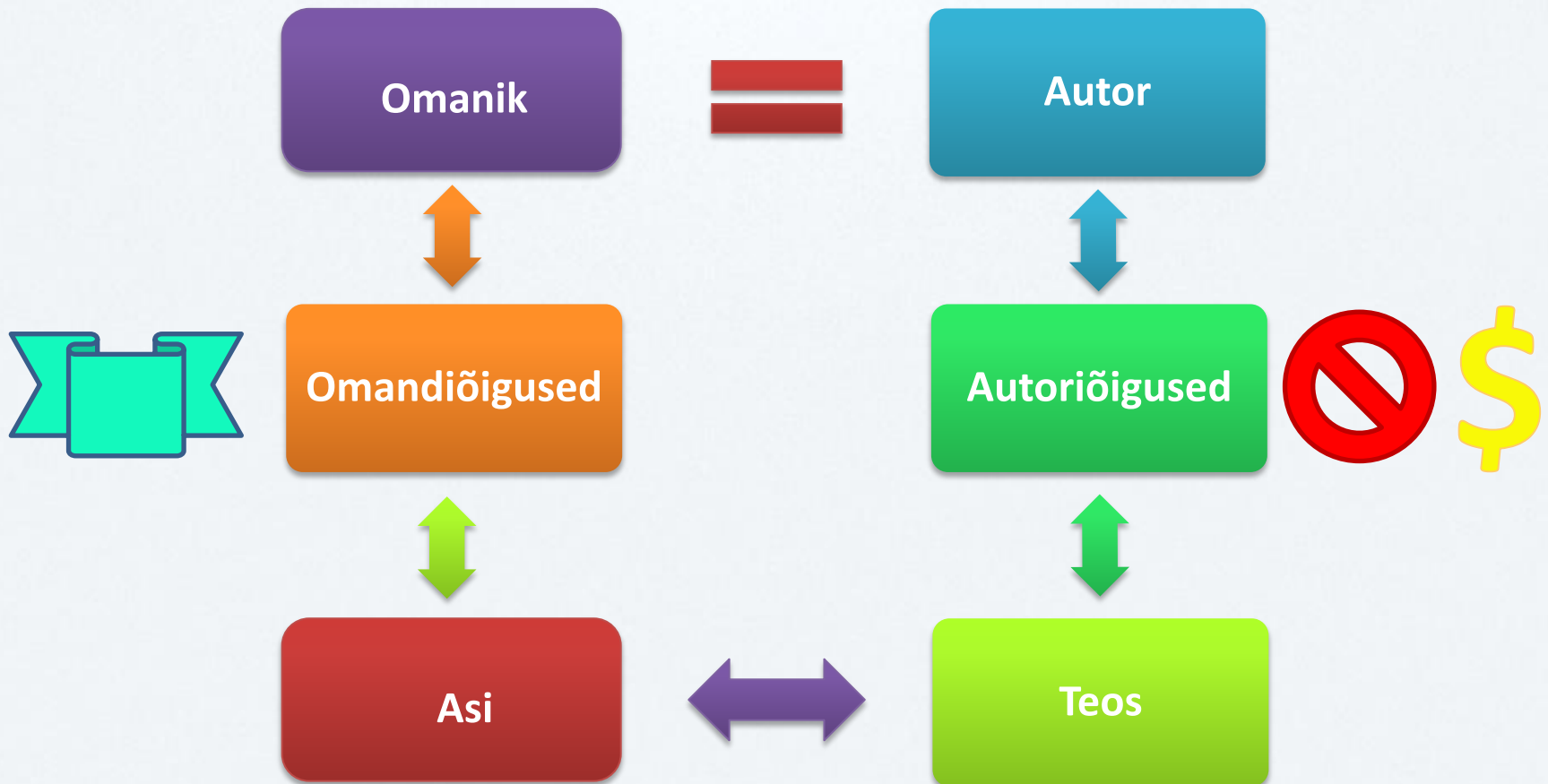
AUTORIÕIGUSED

AUTORIÕIGUSED

AUTORIÕIGUSED VS OMANDIÕIGUS

TEOSE KASUTAMINE

- Autoriõiguse seadus:
 - Teose kasutamist teiste isikute poolt ei lubata teisiti kui autori poolt oma varaliste õiguste üleandmise (loovutamise) korral või autori poolt antud loa (litsentsi) alusel, välja arvatud vaba kasutuse juhud.
 - Autori poolt oma varaliste õiguste üleandmine või loa andmine teose kasutamiseks võib olla piiratud konkreetsete õiguste osas, samuti teose kasutamise eesmärgi, tähtaja, kasutamise territooriumi, ulatuse, viiside ja vahendite osas.

TÖÖVÕTULEPING

- Autoriõiguse seadus: Uue teose loomise ja kasutamise korral kohaldatakse autorilepingule võlaõigusseaduses **töövõtu** kohta sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.
- Võlaõigusseadus:
 - Töövõtulepinguga kohustub üks isik (**töövõtja**) valmistama või muutama asja või saavutama teenuse osutamisega muu kokkulepitud tulemuse (**töö**), teine isik (**tellij**) aga maksma selle eest **tasu**.
 - Kui töövõtulepingu esemeks on **asja** valmistamine, muutmine või **muu tulemuse** saavutamine, mida on **võimalik üle anda**, tuleb see tellijale üle anda. Lisaks üleandmisele teeb töövõtja **võimalikuks** esimeses lauses nimetatud töövõtulepingu **eseme võõrandamise**.

LITSENTSILEPING

- **Autoriõiguse seadus:** Olemasoleva teose kasutamise korral litsentsilepingu alusel kohaldatakse **autorilepingule** võlaõigusseaduses litsentsilepingu kohta sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.
- **Võlaõigusseadus:** Litsentsilepinguga annab üks isik (**litsentsiandja**) teisele isikule (**litsentsisaaja**) õiguse teostada intellektuaalsest varast tulenevaid õigusi kokkulepitud **ulatuses** ja kokkulepitud **territooriumil**, litsentsisaaja aga kohustub maksma selle eest **tasu** (litsentsitasu).

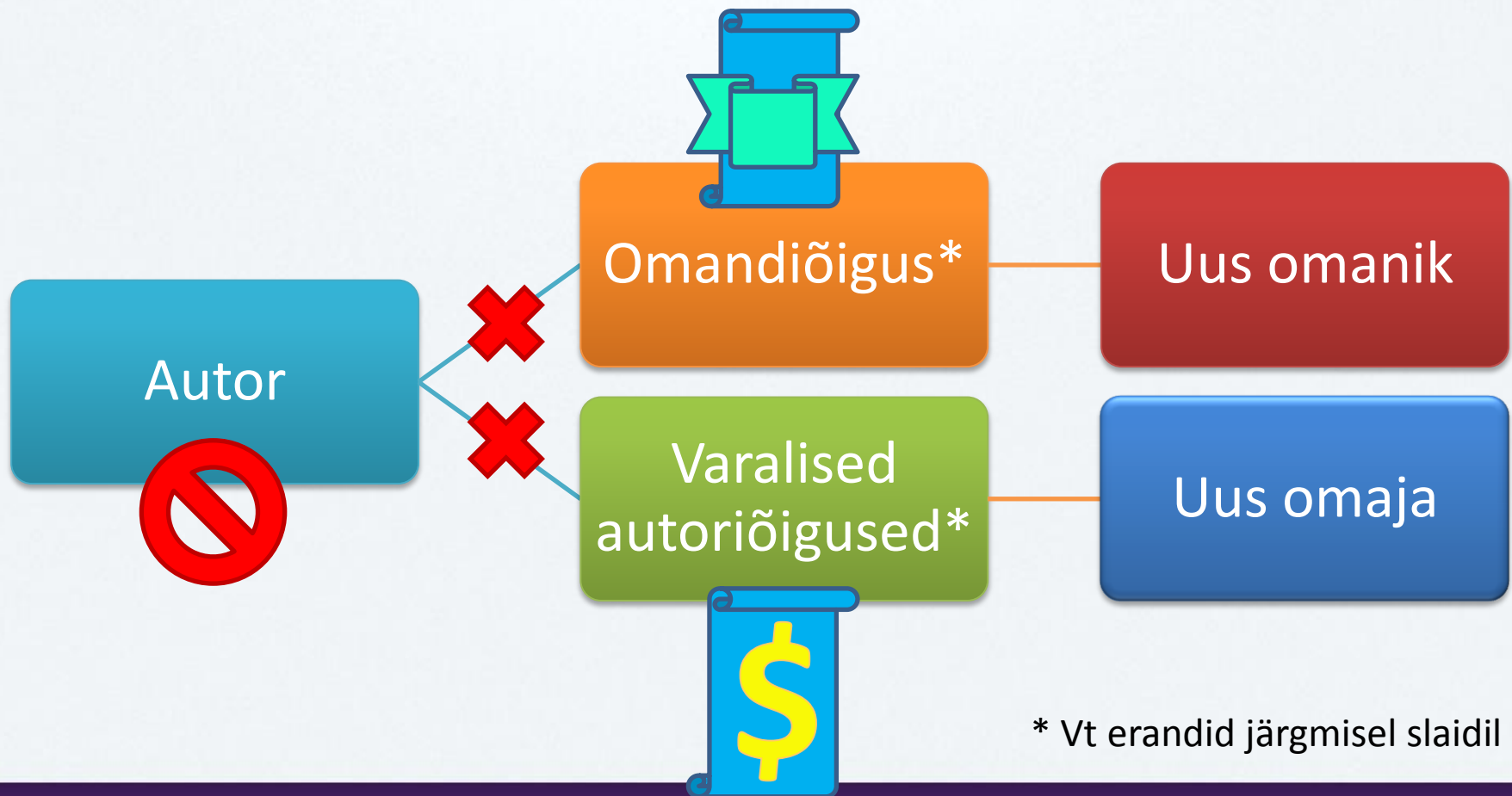
AUTORILEPING

- Autorileping
 - Töövõtuleping (uus teos)
 - Litsentsileping (olemasolev teos)
- Vorm
 - peab olema sõlmitud kirjalikus vormis
 - lihtlitsents võib olla vormistatud ka kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (nt e-mail)
 - vormivabadus avaldamisel perioodilises väljaandes või teatmeteoses ning suuliste teoste ühekordsel edastamisel raadios ja televisioonis ning kaabellevivõrgus
 - vormi järgimata jätmine ei too kaasa autorilepingu tühisust, kui see ei olnud vorminõude eesmärk (Riigikohtu otsus asjas nr 3-2-1-71-12 p 11)

AUTORILEPINGU SISU

- Sisu:
 - teose kirjeldus (vorm, maht, nimetus jms)
 - üleantavad õigused või õigused, mille osas antakse luba
 - litsentsilepingu liik (liht- või ainulitsentsileping)
 - all-litsentsi andmise õigus
 - teose kasutamise viis
 - teose kasutamise territoorium
 - autorilepingu kehtivuse tähtaeg
 - teose kasutamise algustähtaeg
 - autoritasu maksmise viis (protsent teose müügihinnast, konkreetselt kindlaksmääratud summa, protsent teose kasutamisel saadavast kasumist vms), tasu suurus, selle väljamaksmise tähtaeg ja kord

ÕIGUSTE ÜLEANDMINE (LEPING)

ÕIGUSTE ÜLEANDMINE (LEPING)

- Erandid:

- Uue teose loomiseks sõlmitud autorilepingu alusel loodud **kujutava kunsti teos** läheb üle tellija omandisse või valdusesse, kui lepinguga ei ole ette nähtud teisiti.
- Kui autor võõrandab oma teose originaali või koopia ja või sõlmib autorilepingu uue kujutava kunsti teose loomiseks, siis on teose omandajal õigus sellist teost üldsusele näidata (**eksponeerida**) autorile selle eest täiendavat tasu maksmata, kui lepinguga ei ole kindlaks määratud teisiti.
- Kui autorileping on sõlmitud kirjandus- või kunstiteose kasutamiseks audiovisuaalse teose loomiseks, kuulub sellise teose kasutajale õigus **audiovisuaalset teost üldsusele näidata** kinos, televisioonis, kaabellevivõrgu kaudu või muude tehniliste vahenditega, dubleerida see teos teise keelde, varustada subtiitritega ning seda teost reprodutseerida ja levitada, kui lepinguga ei ole ette nähtud teisiti. Autoril on õigus saada õiglast tasu teose rentimise eest (autoriõiguse seaduse § 14 6. lõige). Käesoleva lõike sätteid ei kohaldata muusikateoste suhtes.

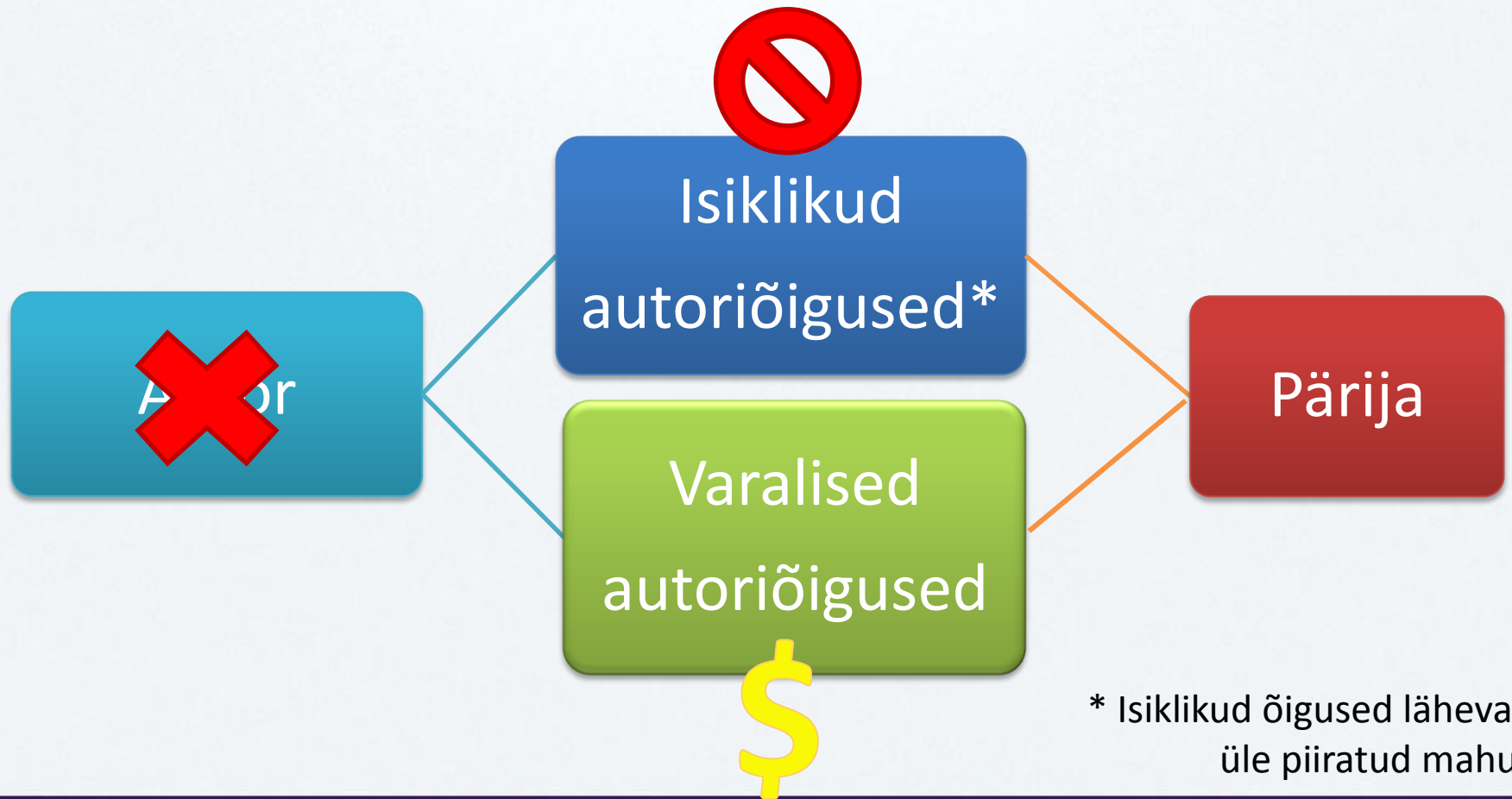
ÕIGUSTE ÜLEMINEK (SEADUS)

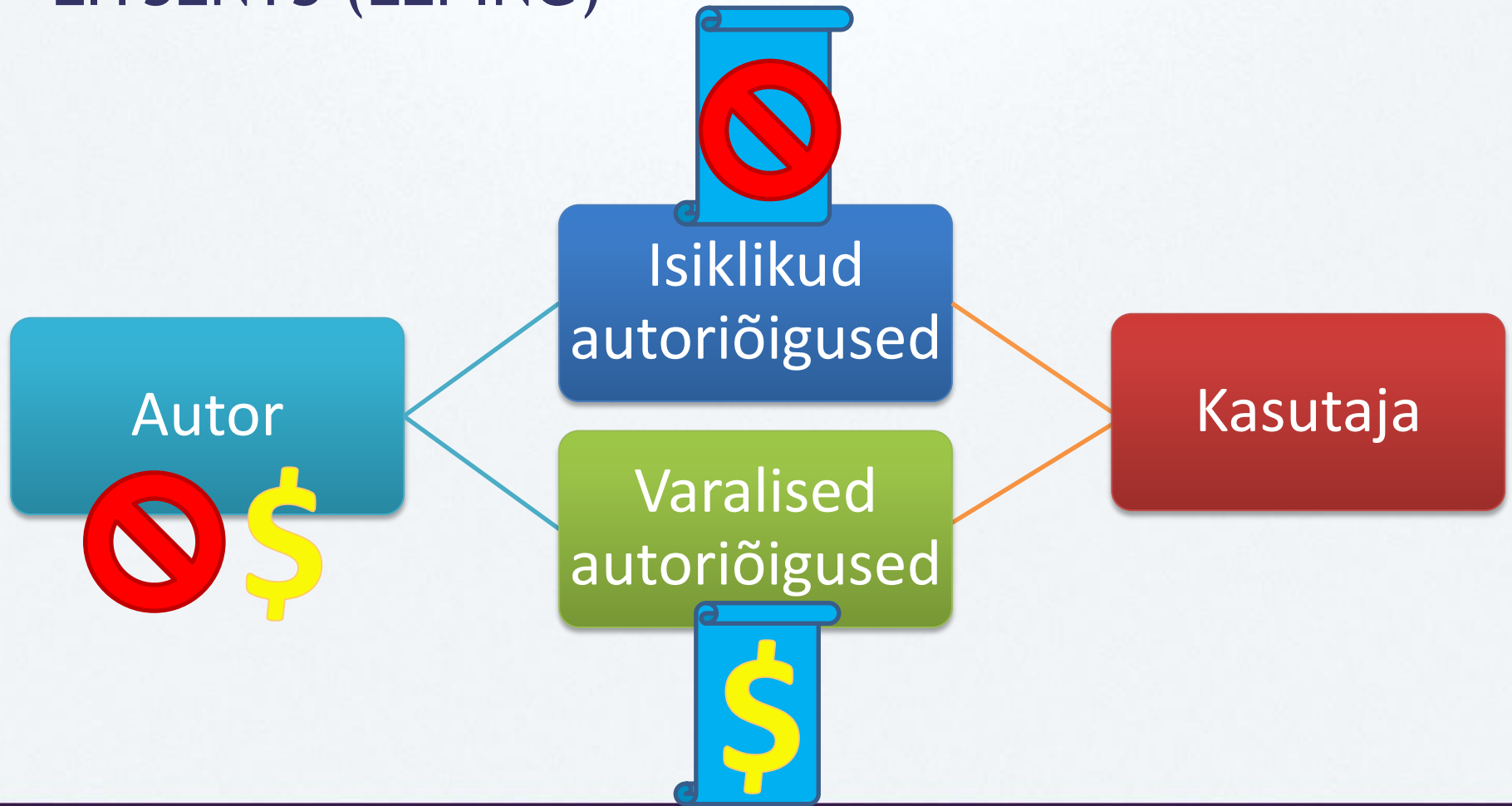
* Seaduse regulatsioonist
saab lepinguga teha erisusi

* Tarkvara puhul saab
tööandja ainulitsentsi

ÕIGUSTE ÜLEMINEK (SEADUS VÕI TESTAMENT)

LITSENTS (LEPING)

AUTORI LOOBUMINE OMA ÕIGUSTE TEOSTAMISEST (ÜHEPOOLNE TEHING)

- Autor lubab, et ta ei teosta oma autoriõigusi ega tee takistusi kolmandatele isikutele teose kasutamisel

VABA KASUTUS (SEADUS)

- Vaba kasutus = teost võib kasutada ilma autori nõusolekuta ja autoritasu maksmiseta
 1. autoriõiguse seaduses ettenähtud juhtudel, aga
 2. see ei tohi olla vastuolus teose tavapärase kasutamisega ega
 3. kahjustada põhjendamatult autori seaduslikke huve

3-astmeline test

AVALIK KASUTUS (SEADUS)

- Avalik kasutus = autoriõiguste kehtivuse tähtaeg on möödunud ning teost võivad vabalt kasutada kõik isikud, aga:
 - konkreetses teoses autoriks olemist (teose autorsust), autori nime ning autori au ja väarikust kaitstakse tähtajatult
 - tähtaja lõppemisel ei ole lubatud teose pealkirja (nimetuse) kasutamine teise autori poolt samaliigilisel teosel, kui selline kasutamine võib kaasa tuua üldsust eksitava autorite samastamise.

OLEMASOLEV TEOS

- Kui teos on loodud varem ja nüüd keegi soovib sellega midagi ette võtta, siis
 - teose ja sellega seotud autoriõiguste **loovutamiseks** tuleb sõlmida **autoriõiguste üleandmise leping**, mis on oma olemuselt müügileping
 - teose ja sellega seotud autoriõiguste **kasutamiseks** tuleb sõlmida **litsentsileping**, mis sarnaneb oma olemuselt rendilepinguga
 - kui teost soovitakse **müüa mingi asja kujul**, tuleb lisaks sõlmida ka **müügileping** selle asja omandiõiguse üleandmiseks.

UUS TEOS

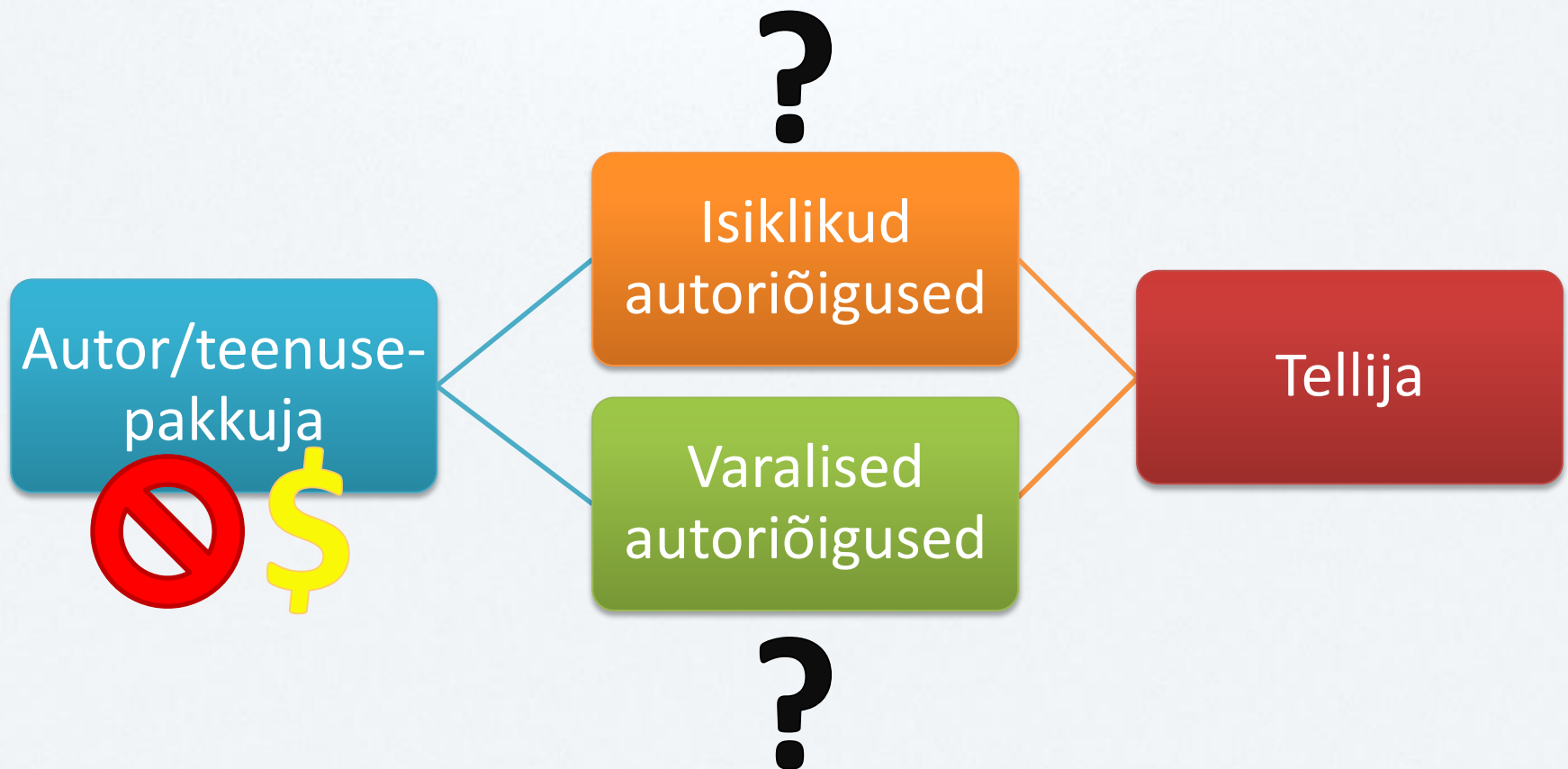
- Kui teost varem ei olnud ja nüüd on keegi tellinud selle loomise või osutatakse teenuseid / tehakse tööd, mille raames tuleb muuhulgas valmistada ka teoseid, siis
 - teose ja sellega seotud autoriõiguste **loovutamiseks** tuleb sõlmida **autoriõiguste üleandmise leping**, mis on oma olemuselt müügileping
 - teose ja sellega seotud autoriõiguste **kasutamiseks** tuleb sõlmida **litsentsileping**, mis sarnaneb oma olemuselt rendilepinguga
 - kui teost soovitakse **müüa mingi asja kujul**, tuleb lisaks sõlmida ka **müügileping** selle asja omandiõiguse üleandmiseks.

MAKSUD

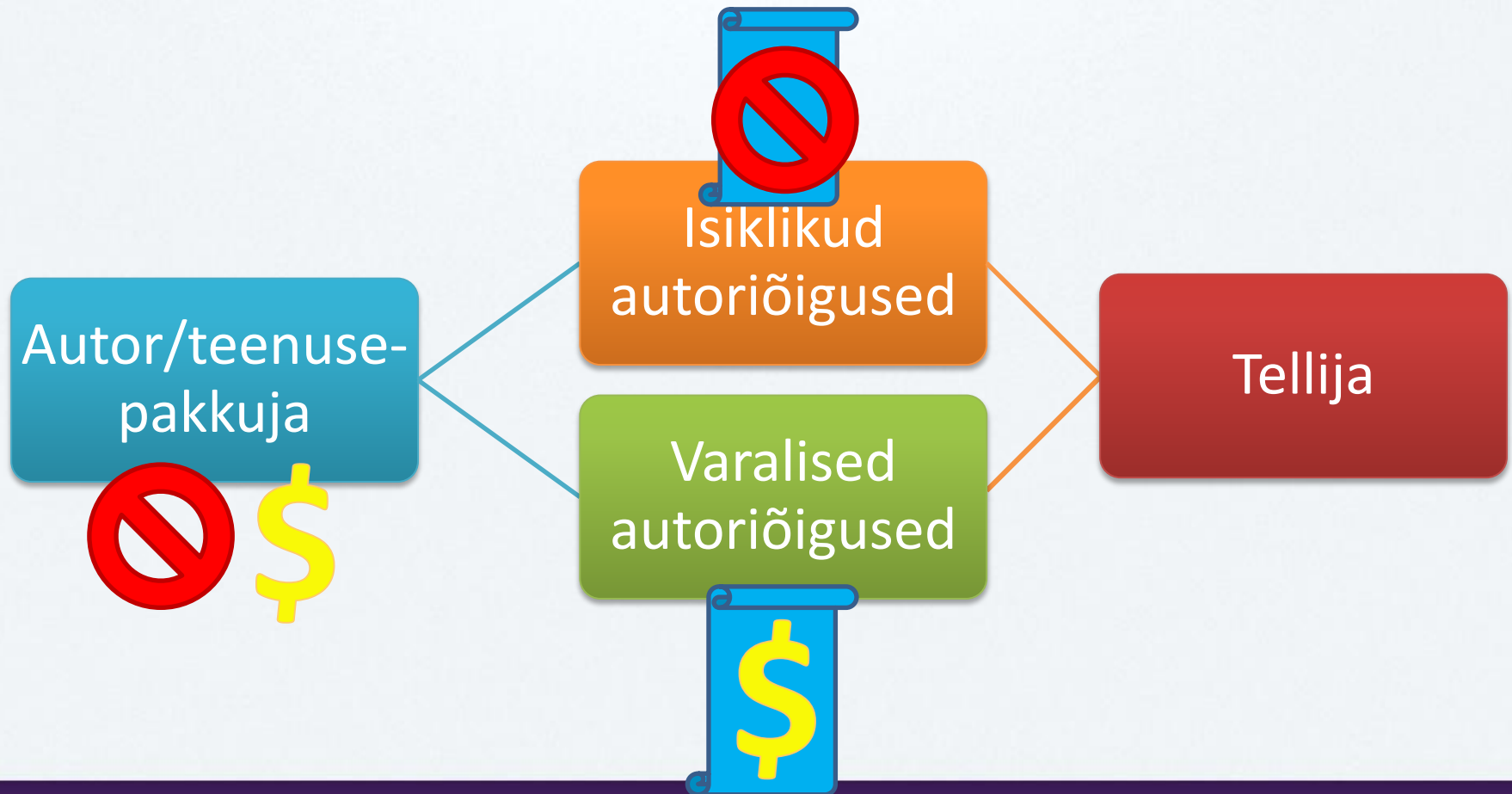
- Alati tuleb hinnata lähtuvalt konkreetse juhtumi üksikasjadest!
- Uue teose loomine
 - FIE - ettevõtlustulu
 - Füüsiline isik - palgatulu või teenustasu
 - Äriühing - teenustasu
- Olemasoleva teose kasutamine
 - Litsentsitasu
- Segalepingud
 - Kui lepingu põhieesmärk on muu kui litsentsi andmine, siis pole tegemist litsentsitasuga, vaid ettevõtlustulu/palgatulu/teenustasuga (näiteks esinemine kontserdil, kus esitaja kannab muuhulgas ette ka omaenda varem loodud lugusid)
 - Kui leping on jagatav osadeks, kus litsentsil on iseseisev roll võrreldes muude tasu saamise alustega, siis tuleb litsentsitasu ja muid tasusid maksustada eraldi (näiteks frantsiisileping, kus frantsiisiandja peab osutama nii teenuseid kui ka litsentsima disaini kasutamist jne)

II OSA: ÕIGUSTE ÜLEANDMINE

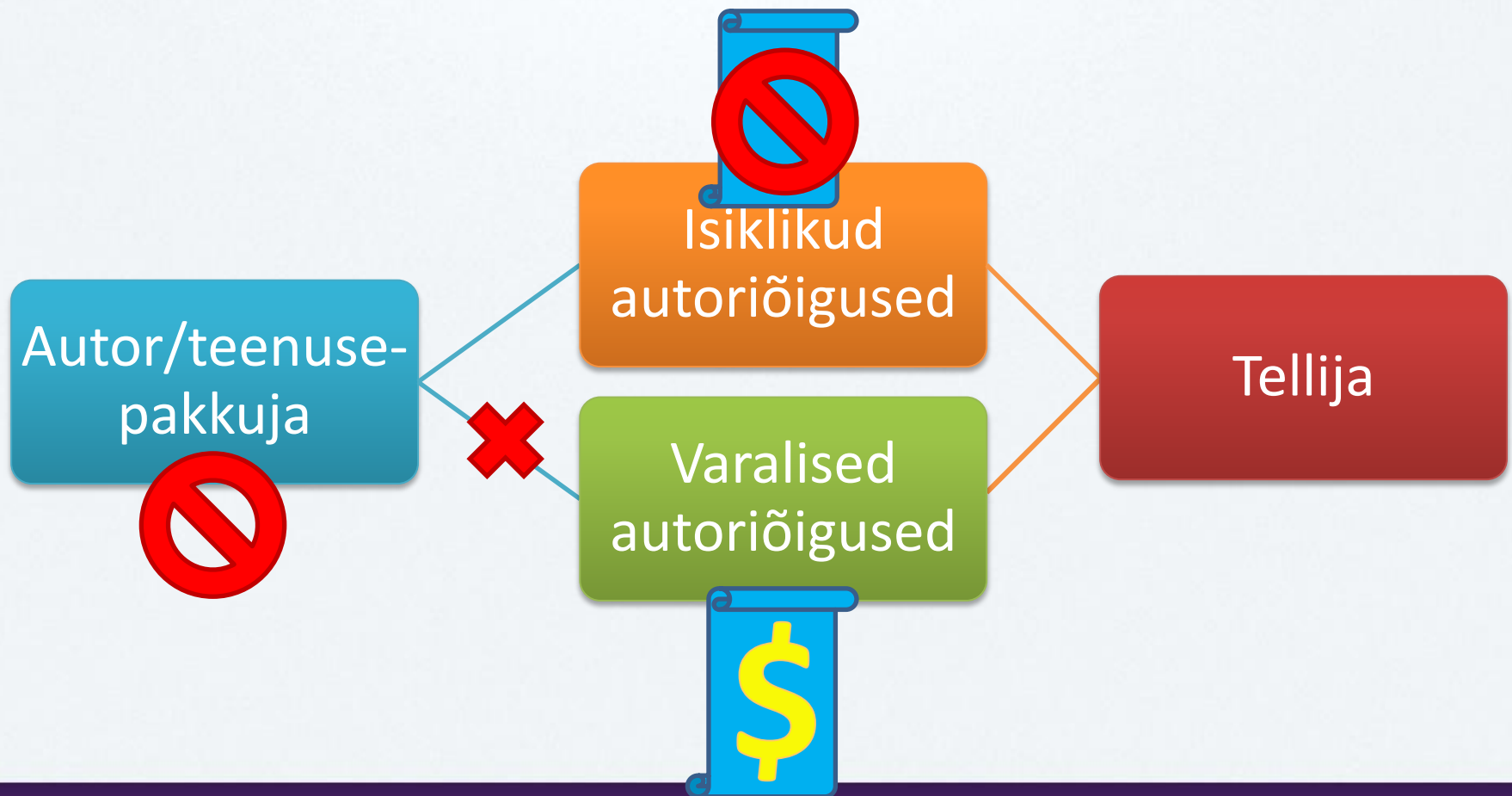
TEENUSLEPINGUD (SEADUS)

TEENUSLEPINGUD (LITSENTS)

TEENUSLEPINGUD (ÕIGUSTE ÜLEANDMINE + LITSENTS)

TÜÜPJUHTUMITE ARUTELU

- Teose tellimine
- Teose müük
- Teose kinge
- ...

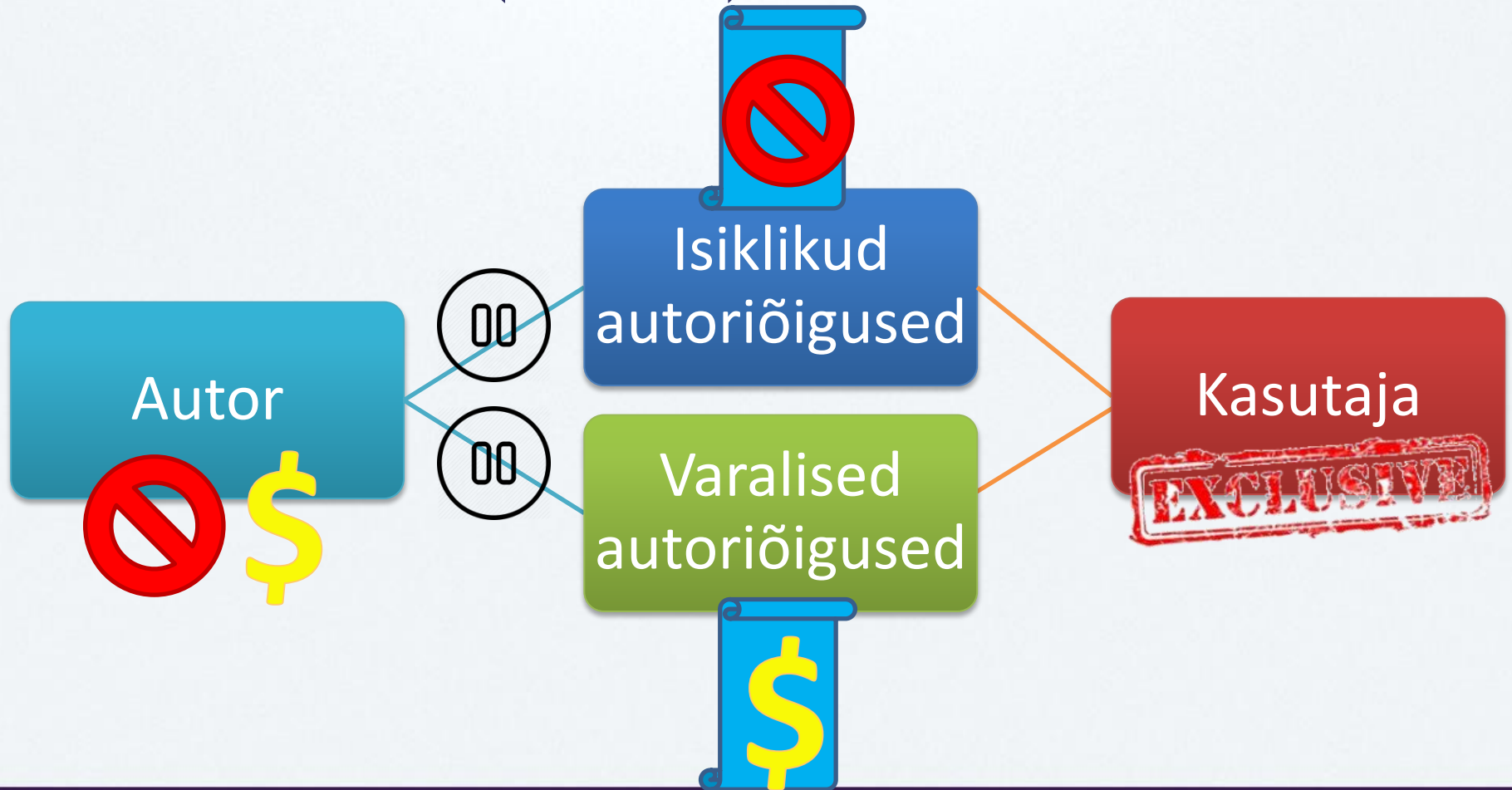
III OSA: LITSENTS

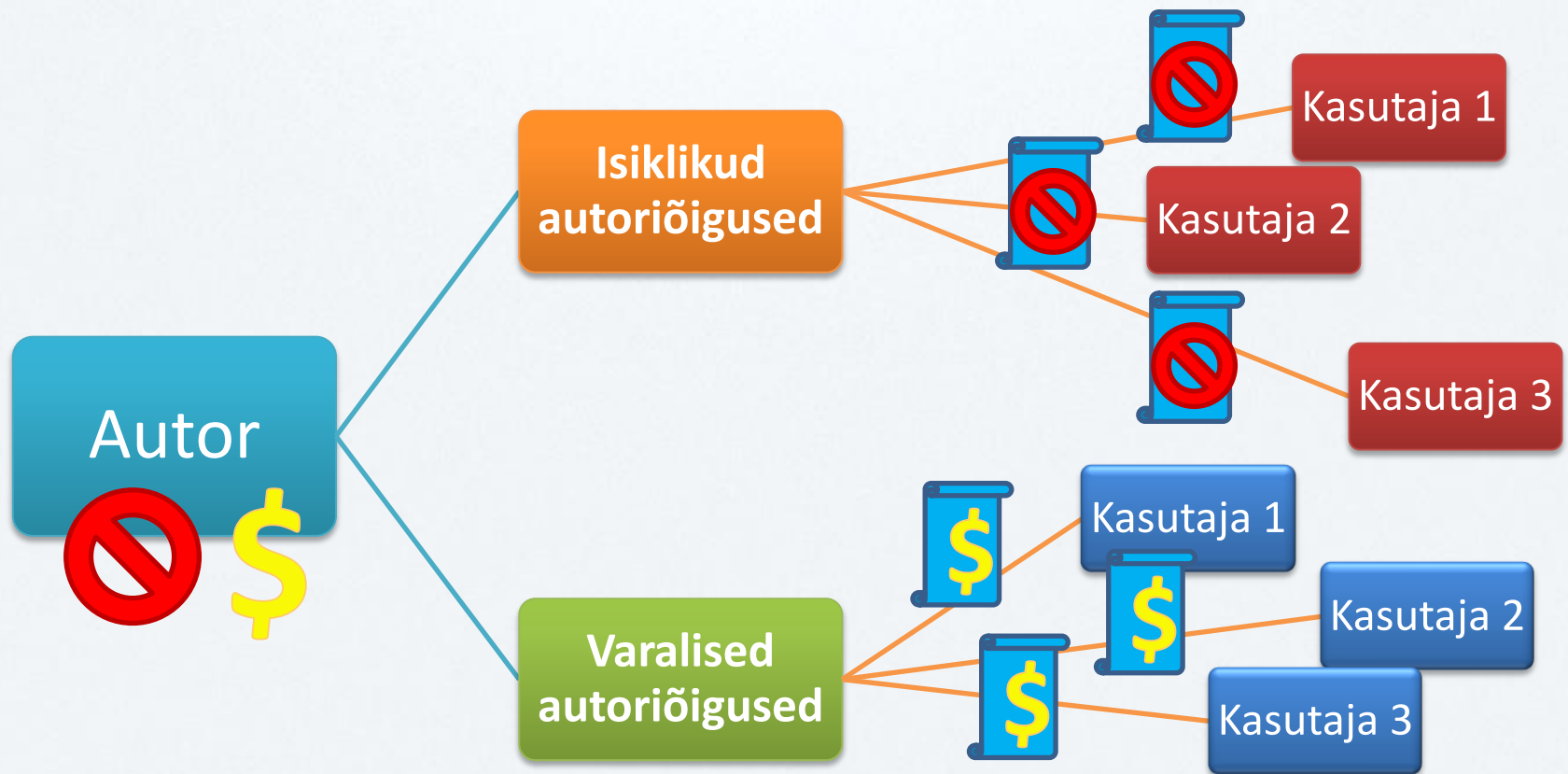
LITSENTSIDE TÜÜBID

- Lihtlitsents
 - Lisaks litsentsisaajale võib kasutada ka õiguste omaja
 - Avalik litsents (sh avalik juurdepääs ehk Open Access)
- Ainulitsents
 - Isegi õiguste omaja ei või kasutada
- All-litsents

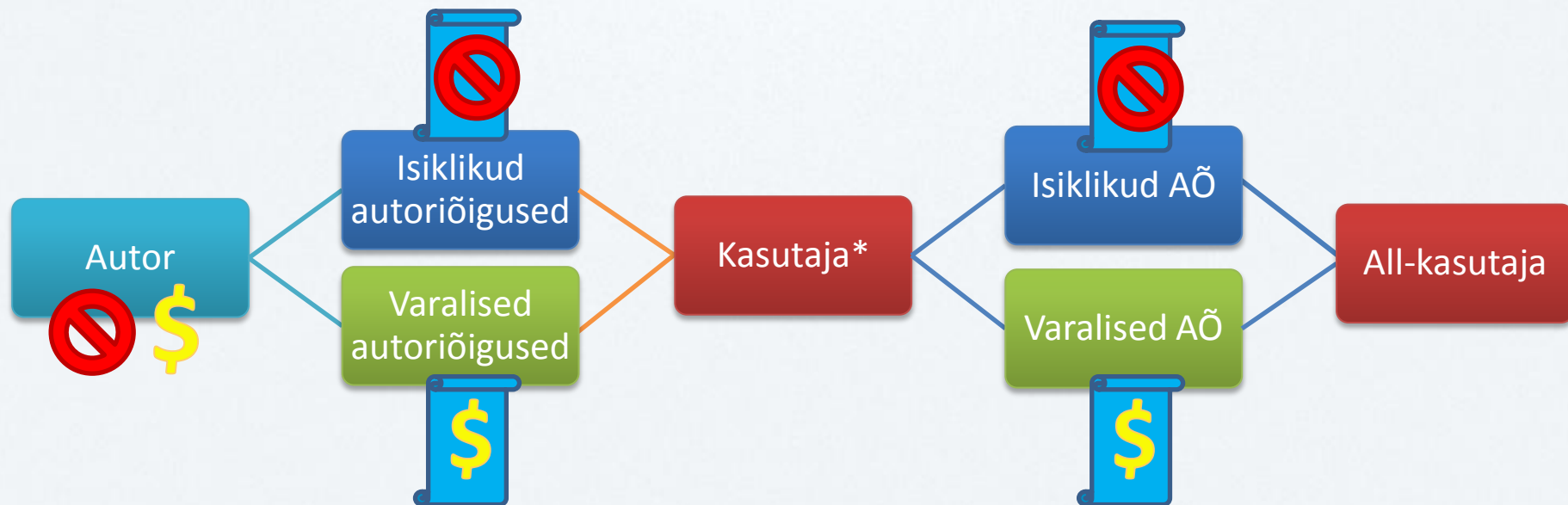
AINULITSENTS (LEPING)

LIHTLITSENTS (LEPING)

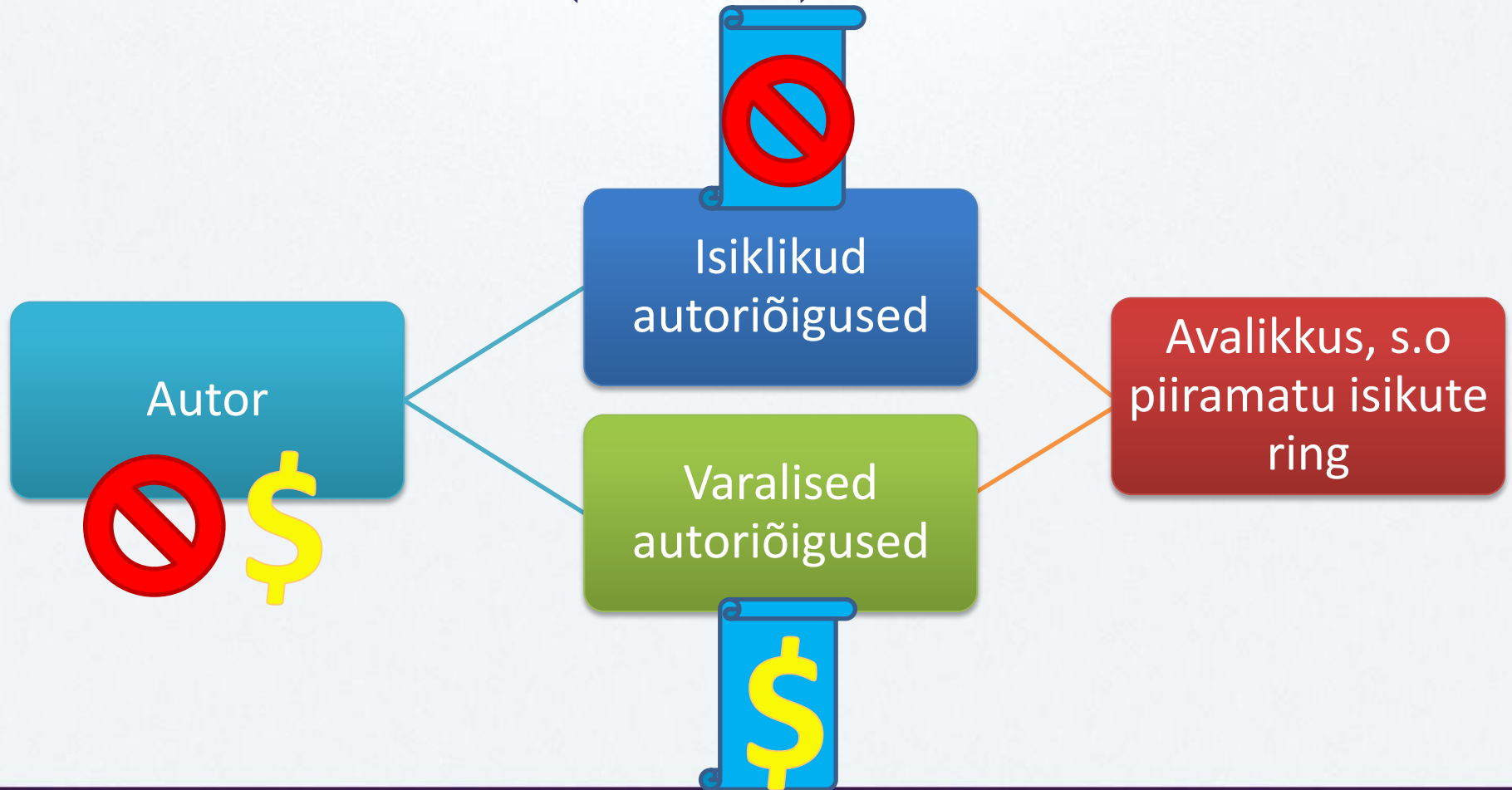

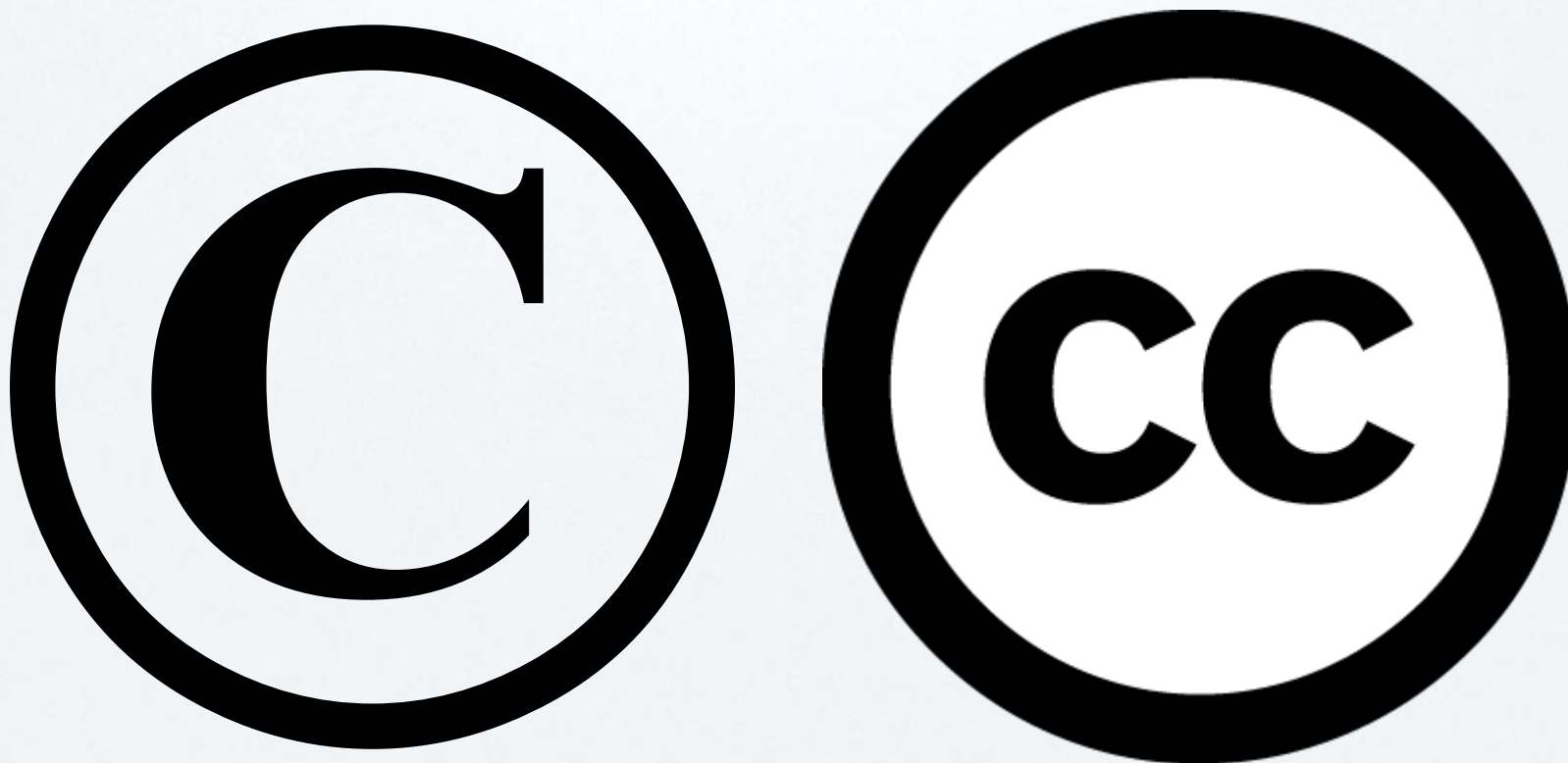
ALL-LITSENTS (LEPING)

* Teose kasutamiseks loa saanud isik võib lubada kolmandal isikul teost kasutada (anda all-litsentsi) ainult autori eelneval nõusolekul.

AVALIK LITSENTS (LEPING)

CREATIVE COMMONS'I ÕIGUSLIK MÄÄRATLUS

- Creative Commons (CC) on standardiseeritud litsentsitingimuste valmislahendus, mida autor saab kasutada, kui:
 - ta ei soovi/saa/jõua ise litsentsitingimusi koostada
 - kui tellija või rahastaja nõuab, et teost tuleb litsentsida CC tingimustel
 - ...
- CC litsentside abil saab teoseid teha kiiresti ja lihtsasti kättesaadavaks võimalikult laiale kasutajaskonnale

CC LITSENTSI PÕHITINGIMUSED

- **Autorile viitamine (BY)** - teose autorile tuleb viidata samal kujul nagu seda on teinud autor või litsentsiandja
- **Jagamine samadel tingimustel (SA)** - muudetud, töödeldud või algsest teosest tuletatud teost võib levitada üksnes algse teosega sama, samalaadse või ühilduva litsentsi alusel
- **Tuletatud teoste keeld (ND)** - teost ei või muuta, ümber kujundada ega luua selle alusel tuletatud teoseid
- **Mitte-äriline eesmärk (NC)** - teost ei või kasutada ärilistel eesmärkidel

CC LITSENTSID

1. Autorile viitamine

2. Autorile viitamine + Jagamine samadel tingimustel

3. Autorile viitamine + Tuletatud teoste keeld

4. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk

5. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Jagamine samadel tingimustel

6. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Tuletatud teoste keeld

CC OMAPÄRAD

- autor ei saa tasu
- ühekordne ja pöördumatu protsess
- CC litsentsi alusel puudub konkreetne ja üheselt määratletav litsentsisaaja, sest selle alusel võivad kasutada kõik, kes teosele ja litsentsile ligi saavad (üldsus)
- süstematiseeritud ja laia kasutusulatusesega
- CC litsentsid ei ole autoriõiguse alternatiiviks, vaid nad töötavad kehtiva autoriõiguse raamistikus

LISAINFO

- Rahvusvaheline koduleht:
<http://creativecommons.org/>
 - the Commons Deed (inimkeelne tekst),
 - the Legal Code (õiguskeelne tekst)
 - The Metadata (masinloetav tekst)
- Eesti koduleht: <http://www.creativecommons.ee/>

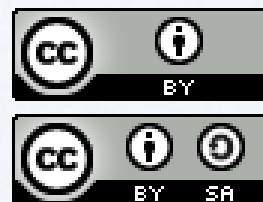
KOKKUVÕTE

Omaja

Üleandmine
(leping)

Litsents
(leping)

Avatud
juurdepääs
(leping)

Loobumine
õigustest
(ühepoolne
tehing)

Seadus- andja

Intellektuaalse
omandi õiguste
tekkimine ja
üleminek
(seadus)

Vaba kasutus
(seadus)

Avalik kasutus
(seadus)

Ranged piirangud

Leebed piirangud

| AITÄH!

Triin Siil

Law firm **GLIMSTEDT**

Rävala pst 5, Tallinn, Estonia

Tel. +372 611 80 50, fax. +372 611 80 51

E-mail: Triin.Siil@glimstedt.ee

